

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
15 червня 2022 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Соловейчук Олена Максимівна – секретар Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №11 від 30.06.2022 р.)*

Рецензенти:

Дарманська І. М. - доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева А. І. - доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 261 с.

До збірника ввійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери.

Науковці та студенти висвітлюють питання щодо сучасних методів та форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

3. Predictions 2021: Cloud Computing Powers Pandemic Recovery. URL: <https://go.forrester.com/blogs/predictions-2021-cloud-computing-powers-pandemic-recovery>

4. Tkachuk V. V. Khmarni obchyslennia yak osnova mobilnoho navchannia [Cloud computing as a basis for mobile learning] / V. V. Tkachuk // Khmarni tekhnolohii v osviti : materialy Vseukrainskoho naukovo- metodychnoho Internet-seminaru (Kryvyi Rih – Kyiv – Cherkasy – Kharkiv, 21 hrudnia 2012 r.). – Kryvyi Rih: Vydavnychi viddil KMI, 2012. – S. 54. (In Ukrainian)

5. Turavinina O. M. Cloud learning technologies for students / O. M. Turavinina // New computer technology. – 2012. – Vol. X. – P. 119-121. (In Ukrainian)

НОЗДРОВА Оксана Павлівна

СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Соціальні зміни сьогодення означили контури нової освітньої парадигми освіти, суть якої полягає у тому, що основний акцент у роботі педагога з позиції функціонального виконавця зміщений на розвиток творчих аспектів його педагогічної праці. У зв'язку з цим організація освітнього процесу в закладах вищої освіти неможлива без професійного саморозвитку педагогів, що передбачає одна з компетенцій – це здатність здійснювати професійний та особистий саморозвиток, проектувати подальші освітні маршрути й професійну кар'єру, яка освоюється у рамках програми педагогічної освіти [4].

Професійну компетентність педагогічних кадрів досліджують Г. Ю. Сорокіна, П.М. Щербань, В. Г. Кремень та ін. У вітчизняній педагогіці приділяється велика увага питанням самоосвіти, самоактуалізації, самовдосконалення майбутніх педагогів (І. А. Зязюн, О.Б. Кисельова, Л. М. Кобильнік, В. П. Шпак), проте проблема самоосвітньої діяльності педагогів залишається малодослідженою.

Ми у дослідженні розкриваємо цей аспект та звертаємо увагу на цінності професійної діяльності майбутніх вчителів. Це знання, вміння, концепції, ідеї, які набуті особистістю та оцінюються нею як позитивні, мають значущість для суспільства, окремої педагогічної системи, конкретної людини. Від вчителя Нової української школи вимагається високий професіоналізм у роботі, соціальна активність, творче ставлення до своєї праці, толерантність, вміння співпрацювати з оточуючими.

Мета дослідження – розкрити механізми управління процесом професійного саморозвитку майбутніх вчителів шляхом організації дослідницької діяльності в освітньому процесі у закладах вищої освіти;

проаналізувати та окреслити цінності професійної діяльності майбутніх педагогів в інноваційному освітньому закладі.

Сучасне суспільство потребує педагога, який готовий до активної участі в інноваційних процесах, здатний до сприйняття нових ідей. Він повинен компетентно вирішувати професійні завдання. Проблема професійно-особистісного становлення майбутніх вчителів розглянута з позиції того, що основний внутрішній механізм розвитку особистості - це розвиток позитивного ставлення до себе. Він розглядається як особистісний ресурс професійного успіху сучасного педагога.

Це активна участь студентів в різних професійних співтовариствах за фахом, конкурсах, творчих об'єднаннях, соціально значущих проектах; це досягнення соціального визнання результатів їхньої діяльності. Завдяки такій професійній активності майбутні педагоги отримують можливість вийти за рамки програмної діяльності, розширити можливості персоналізації й отримати соціальний доказ своєї спроможності та компетентності.

Професійна діяльність майбутніх вчителів занурена в контекст інноваційного освітнього середовища закладу вищої освіти, що вимагає від них підвищеного рівня розвитку здатності до особистісного та професійного росту.

Упровадження в сучасну освіту ідей особистісно-орієнтованого підходу поставило проблему не тільки підготовки майбутніх вчителів до реалізації цих ідей, а й переорієнтації самих педагогів із дисциплінарної на особистісну модель взаємодії з дітьми. Ми впевнені, що тільки за цієї умови можливо впровадити нові технології навчання й виховання, які орієнтовані на саморозвиток усіх учасників педагогічного процесу. Ми визначили, що професійний саморозвиток фахівців може реалізовуватися за напрямками самоствердження, самовдосконалення та самоактуалізації.

Необхідно зупинитися на дослідницькій діяльності майбутніх вчителів у закладах вищої освіти. Під дослідницькою діяльністю студентів у сучасному освітньому просторі ми розуміли таку організаційну форму навчально-виховної роботи, яка була б пов'язана, перш за все, з рішенням творчих, дослідницьких завдань з різних дисциплін. В процесі дослідження ми виявили, що роль викладача в дослідницькому навчанні істотно відрізнялася від тієї, яка відводилася йому в навчанні традиційному, де основою були переважно репродуктивні методи навчання. Як відомо, у традиційній освітній практиці основна функція педагога полягала у трансляції інформації - викладанні, у дослідницькому ж навчанні ця функція повинна була відходити на другий план. Викладач під час такого навчання перетворювався на консультанта, помічника для початківця-дослідника.

Також в умовах дослідницького навчання викладач для студентів ставав зразком для творчої діяльності, тим, у кого можна й потрібно було вчитися цьому підходу. Це істотно змінювало змістовне наповнення всього процесу підготовки майбутніх вчителів до занять, вимагало від них, крім ерудиції, вміння передавати знання іншим. Вчитель повинен був бути здатним не тільки самому вести дослідницький пошук, а й спрямовувати ці пошуки в потрібне русло, а головне - вміти мотивувати цим інших людей. Сучасному суспільству

потрібен учитель, професійно-педагогічна діяльність якого відповідала б новим підходам до організації освітнього процесу. Особливу увагу у дослідженні ми приділяли аксіологічним складникам професійної діяльності майбутнього вчителя, його професійним цінностям.

Метою нашого дослідження було визначення цінностей професійної діяльності майбутніх педагогів Нової української школи в інноваційному освітньому закладі, тому ми зупинилися на найбільш повній, на наш погляд, класифікації педагогічних цінностей, що була запропонована І. Ісаєвим [2]. Класифікація побудована була на ідеї комплексного осмислення педагогічної діяльності як основи педагогічної професії. Розглядаючи цінності в педагогічному процесі як умову й результат професійної діяльності, він відзначав різні рівні існування педагогічних цінностей та розподіляв їх на групи: 1) суспільно-педагогічні; 2) професійно-групові, 3) індивідуально-особистісні [2]. Із позицій нашого дослідження актуальними були професійно-групові цінності (сукупність ідей, концепцій, норм, які регулювали професійно-педагогічну діяльність у певних професійних групах: наприклад, школа, коледж, університет). З-поміж професійно-групових цінностей вчений виділяв: 1) цінності-цілі – цінності, що розкривали значення і сенс цілей професійної діяльності майбутнього педагога; цінності-засоби – цінності, що розкривали значення засобів здійснення професійної діяльності; 2) цінності-ставлення – цінності, що розкривали сенс ставлень як основного механізму функціонування цілісної педагогічної діяльності; 3) цінності-знання – цінності, що розкривали сенс психолого-педагогічних знань у процесі здійснення педагогічної діяльності; 4) цінності-якості – цінності, що розкривали значення й сенс якостей особистості педагога (різноманіття пов'язаних індивідуальних, особистісних, професійних якостей особистості вчителя як суб'єкта професійно-педагогічної діяльності, що виявлялися в спеціальних здібностях: здатності до творчості, здатності проектувати свою діяльність та передбачати її наслідки) [2].

Ми згодні з цією класифікацією й ураховуючи основні компоненти реформи загальної середньої освіти, закладені в Концепції Нової української школи, спробуємо окреслити професійні цінності майбутнього сучасного вчителя.

Виокремимо напрями діяльності закладу освіти, що безпосередньо стосується майбутньої професійної діяльності вчителів і цінностей їх професійної діяльності: 1) педагогіка партнерства, 2) нові стандарти й результати навчання; 3) готовість до інновацій [5].

Педагогіка партнерства передбачала співпрацю й відкритий діалог усіх учасників освітнього процесу (студентів, викладачів, батьків) та базувалася на принципах поваги до особистості кожного, толерантності, доброзичливості й позитивному ставленні, прийнятті та погодженні спільних правил і обов'язків, визнанні цінності родини та студентського колективу. Відповідно, цінностями професійної діяльності майбутнього вчителя мали бути повага, прийняття, співпраця, щирість, толерантність, підтримка, родина. Наприклад, розвитку

евристичного рівня творчої активності студентів сприяла організація семінарів у формі, наближеній до **ділової гри**. Студентам пропонувалося розв'язати різноманітні навчально-творчі завдання, які були пов'язані єдиною сюжетною лінією з вибором стратегії поведінки, плануванням дій на три-чотири кроки вперед (вони на початку заняття планували результат, якого вони мали досягти наприкінці, подолавши певні випробування). Застосування на заняттях **інтерактивних методів навчання** вносило у навчальний процес елементи дослідження, пошуку; порівняння різноманітних фактів, явищ, позицій, висновків, допомагало майбутнім вчителям чіткіше сформулювати власну точку зору.

Нові стандарти й результати навчання. У центрі освітнього процесу в Новій українській школі є особистість учня, його потреби, мотиви, попередній досвід, здібності, активність, інтелект, індивідуально-психологічні особливості, ціннісні орієнтири. Організація освітнього процесу у закладах вищої освіти, що орієнтований на формування в студентів ключових компетентностей для життя, вимагає нових підходів до організації освітньої діяльності та до оцінювання результатів навчання. На семінарських та практичних заняттях ми ефективно впроваджували інтерактивні, діяльнісні методи, групові форми роботи, а також застосовували різні види оцінювання студентів. Тут професійними цінностями виступали рівність, справедливість, повага, відкритість, мотивація й заохочення студента, культура довіри.

У Концепції Нової української школи інтегрованому підходу приділено особливу увагу. Впровадження інтеграції в освітній процес сприяло розв'язанню низки важливих дидактичних проблем: усунення інформаційної переважаності процесу навчання; ущільнення, й концентрація знань студентів; націлення умінь й навичок на формування самостійності й творчості; орієнтацію їх у складних умовах сучасного життя та раціонального використання засвоєних знань. Ми використовували інтегровані форми організації навчання в освітньому закладі, до яких належали: **інтегроване семінарське заняття** (виклад навчальних тем, близьких за змістом, логічно взаємопов'язаних, об'єднаних провідною ідеєю, реалізація якої забезпечувала цілісність заняття, підвищення його пізнавальної цінності); **проектна робота** (групове й індивідуальне розв'язання студентами комплексних педагогічних завдань, що передбачало застосування сукупних знань і вмінь із різних дисциплін).

Готовність до інновацій. У концепції Нової української школи, а також у Законі України «Про освіту» достатньо актуалізовано питання академічної свободи, що надає вчителю право самостійно обирати форми, методи навчання, методичне забезпечення освітнього процесу, а також вільно розвивати свої професійні компетентності за принципами доступності, відкритості, вільного вибору. Надана вчителю свобода у професійній діяльності передбачає особисту відповідальність, прагнення до постійного самовдосконалення, самореалізації і творчості, що також є професійними цінностями.

Висновки. У дослідженні ми визначили, що управління професійним саморозвитком майбутнього педагога у закладах вищої освіти орієнтоване, по-перше, на інтереси й потреби педагога (інновації, нововведення, авторські програми, результативні педагогічні технології, програми професійного саморозвитку); по-друге, на інтереси педагогічної спільноти (передовий педагогічний досвід); по-третє, на інтереси соціуму (концепція розвитку освіти, програма модернізації, інструктивно-методичні листи).

Було окреслено основні цінності професійної діяльності майбутніх вчителів відповідно до цих напрямів. Це педагогіка партнерства, що передбачала співпрацю й відкритий діалог усіх учасників освітнього процесу (викладачів, батьків, студентів). Студенти були завжди готовими до впровадження інтерактивних методів, групових форм роботи на семінарських заняттях.

Готовність до інновацій – це професійні цінності вчителя Нової української школи, майбутніх педагогів, які гуманістичні за своєю сутністю та зосереджують у собі широкий спектр всіх духовних цінностей суспільства. Доведено, що професійні цінності майбутнього вчителя повинні складати цілісну систему, тільки в цьому випадку вони зможуть виконувати роль головних орієнтирів для його професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Клочко А. О. Самоосвітня діяльність вчителя як педагогічна проблема. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки*. Київ: Освіта, 2005. Вип. 36. С. 266-273.
2. Воротникова І. Моделі професійного розвитку вчителів в умовах реформи післядипломної педагогічної освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія та практика*. Київ: Либідь, 2018. N 3-4. С. 200.
3. Концепція Нової української школи: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagaina>
4. Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / За ред. Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина, О. В. Овчарук, Л. І. Паращенко, О. І. Пометун, О. Я. Савченко, С. Є. Трубочова. Київ: Вид-во «К.І.С.», 2004. 112 с.
5. Сидоренко В.В. Концептуальні засади української школи: ключові компетентнісні орієнтири, освітні результати. *Педагогіка і психологія*. № 5. 2018. С.34-38

ОРЛИК Надія Анатоліївна

ДОСВІД ДИСТАНЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «МЕДИЧНА БІОЛОГІЯ» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Отримання медичної освіти, зокрема спеціальності лікаря, не передбачає дистанційного навчання. Специфіка та рівень відповідальності професії, яку